

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Perttula, K. 2020. Seniorit digitaalisten laitteiden käyttäjinä - innostusta ja epäröintiä. Teoksessa: S. Päällysaho, P. Junell, J. Latvanen, S. Saarikoski & S. Uusimäki (toim.) Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2020: Osaamista strategian vahvuusaloilla. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 33, 385 - 393.

SENIORIT DIGITAALISTEN LAITTEIDEN KÄYTTÄJINÄ - INNOSTUSTA JA EPÄRÖINTIÄ

*Katariina Perttula, YTM, lehtori
SeAMK Sosiaali- ja terveysala*

1 JOHDANTO

Digitaalisuudesta on tullut lähes saumaton osa useimpien suomalaisten arkielämää ja digitaalisesta ja tietoteknologisesta osaamisesta eräänlainen kansalaistaito. ”Digitalisaatio ja uudet teknologiat vaikuttavat lähes kaikilla yhteiskunnan alueilla. Kansalaisilta odotetaan - jopa edellytetään - taitoa, halua ja kykyä käyttää sähköisiä palveluita.” Näin ilmaistaan jopa uusimmassa ikääntyneiden palveluiden laatusuosituksen luonnoksessa (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi, 25). Erilaiset digitaaliset palvelut ovatkin lisääntyneet myös sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Ikääntyvät ihmiset ovat väestöryhmä, joka käyttää runsaasti erilaisia palveluita ja joka saattaa kohdata digitaalisten palveluiden käytössä haasteita. Tietoteknologia ja digitaaliset palvelut koskettavat senioriväestöä paitsi sosiaali- ja terveydenhuollossa, myös monissa muissa palveluissa. Heidät mielletään silti edelleen niin sanottuna puhelinsukupolvena (Leikas 2008, 43).

Ikääntyneiden digitaalisessa osallisuudessa puhutaan usein digitaalisesta kuilusta, jonka yksi jakolinja sijaitsee ikääntyneiden ja muun väestön välillä (Olphert & Damodaran 2013, 564). Kasvava osa ikääntyneistä kuitenkin hyödyntää jo tietoteknologiaa. Sen avulla myös yhä useammat seniorit hoitavat asioitaan: lähettävät viestejä, maksavat laskuja, varaavat lääkäriaikoja, lukevat lehtiä ja pitävät yhteyttä läheisiinsä (vrt. Suomen virallinen tilasto 2019c). Teknologia voi parhaimmillaan kohentaa ikääntyneiden elämänlaatua ja tarjota mahdollisuuksia asua itsenäisesti kotona (Damodaran, Olphert & Phipps 2013, 32; Damant & Knapp 2015, 15). Digitaalisten palveluiden lisääntyminen ikääntyneiden arjessa herättää kuitenkin helposti hämmennystä: miten niihin tulisi suhtautua juuri ikääntyneen väestön kohdalla, ovatko digitaaliset palvelut hyvä vai huono asia. Tässä artikkelissa tarkastellaan @geing Online -hankkeessa kerätyn aineiston avulla eteläpohjalaisten senioreiden ajatuksia tietoteknologiasta ja tietoteknologiaosaamisestaan sekä näiden heijastumista heidän ajatuksiinsa @geing Online -hankkeessa kehitettyyn sovellukseen.

2 IKÄÄNTYNEIDEN TIETOTEKNOLOGIAN KÄYTTÖ JA SEN HAASTEET

Tilastokeskus seuraa vuosittain suomalaisten tietoteknologian käyttöä. Vuonna 2019 65 - 74-vuotiaista jopa 80 prosenttia oli käyttänyt internetiä viimeisen 3 kuukauden aikana, ja vain 15 prosenttia ei ollut käyttänyt lainkaan. Sen sijaan yli 75-vuotiaista vain puolella oli jonkinlaista kokemusta internetin käytöstä. Älypuhelin oli 63 prosentilla 64 - 74-vuotiaista senioreista, mutta yli 75-vuotiaista vain reilulla neljäsosalla. (Suomen virallinen tilasto 2019a; 2019b.) Luvut havainnollistavat sen, että tietoteknologian käyttö on varsin yleistä nuorimpien senioreiden keskuudessa mutta iäkkäämpien senioreiden kohdalla tietoteknologinen osaaminen on jakautunutta: on yli 75-vuotiaita ikäihmisiä, jotka käyttävät tietoteknologiaa, mutta yhtä paljon on niitä, jotka eivät käytä. Korkean iän lisäksi erityisesti myös maaseutumaisen asumisen sekä matalan koulutus- ja tulotason on havaittu olevan yhteydessä ikääntyneiden muita väestöryhmiä vähäisempään tietoteknologian käyttöön (Damant & Knapp 2015).

Vaikka seniori-ikäisten digitaalinen osaaminen on kohentunut viime vuosina, digitaalisten laitteiden käyttö ei ole heille ongelmaton. Tutkimuksissa on havaittu useanlaisia esteitä ikääntyneiden tietoteknologia-käytölle. Ne ovat liittyneet muun muassa ikääntyneiden tietoteknologiseen osaamiseen, tiedon puutteeseen ja siihen, että kaikilla ikääntyneillä ei ole ollut saumatonta pääsyä tietoteknologian pariin (Reneland-Forsman 2018, 335). Erityisesti tietoteknologiaa käyttämättömät iäkkäät eivät välttämättä tunnista digitalisaatiosta saatavia hyötyjä, ja vaikka osaamista olisikin, digitaalisten taitojen päivittämisessä ikääntyvät saattavat kokea haasteita. Lisäksi vaikeaselkoinen "tietoteknologinen jargon" voi vieraannuttaa senioreita digitaalisten laitteiden käytöstä. (mm. Damodaran ym. 2013.) Paradoksaalisesti myös yksin asumisen tai koetun yksinäisyyden on todettu pikemmin vähentävän kuin lisäävän ikääntyneiden tietoteknologian käyttöä (Matthews, Nazroo & Marshall 2019, 1929; Reneland-Forsman 2018, 333, 335).

Haasteena on lisäksi ollut, että digitaalisten laitteiden suunnittelun valtavirrassa ei edelleenkään riittävästi huomioida ikääntymisen tuomia erityistarpeita, kuten näön, kuulon, hienomotoriikan tai kognition heikkenemistä (Matthews ym. 2019, 1915), mikä osaltaan voi johtaa siihen, että myös osa digitaalisia laitteita aiemmin käyttäneistä senioreista ikääntyessään luopuu niiden käytöstä (Damodaran ym. 2013, 33 - 34).

Ikääntyneen oma käsitys osaamisestaan näyttää lisäävän digitaalisten laitteiden käyttöä: sitä lisää ikääntyneen itsevarmuus digitaalisten laitteiden käyttäjänä, tie-

toteknologialle altistuminen sekä kokemus, että hallitsee juuri kyseisen käytössä olevan digitaalisen teknologian. (Reneland-Forsman 2018, 335.) Tietoteknologian käyttöön ovat vaikuttamassa myös monet sosiaaliset ja kulttuuriset seikat, kuten ikääntyneen oma elämänorientaatio ja elämäntyyli sekä elinympäristö, miten seniorin omassa elinympäristössä digitaalisin laitteisiin suhtaudutaan sekä missä määrin seniorin lähipiiri, ympärillä olevat ihmiset ja merkitykselliset vertaisryhmät, käyttävät erilaisia digitaalisia välineitä. (vrt. McDonald ym. 2016, 270 - 273.) Esimerkiksi perheen jäseniltä ja muulta informaaliselta verkostolta saatu oikeanlainen tuki, apu ja kannustus tietoteknologian käytössä ovat tärkeitä (Damant & Knapp 2015, 14; Damodaran ym. 2013, 34). Yhtä lailla merkitystä on myös muilla ikääntyneen mahdollisuuksilla oppia ja päivittää tietoja ja taitoja tietoteknologiasta sekä digitaalisten palveluiden käytöstä (Damodaran ym. 2013).

Käytännössä seniori-ikäisten digitaaliseen osallisuuteen vaikuttavat useat tekijät yhtäaikaaisesti. Usein kyse ei ole vain varsinaisista taidoista, eli digitaalisten laitteiden käyttökompetenssista, vaan myös senioreiden motivaatiosta ja itseluottamuksesta digitaalisten laitteiden käyttäjinä sekä yksilöllisistä oppimisympäristöistä, missä määrin ne tukevat ikääntyneen kykyä oppia digitaalisten laitteiden käyttövalmiuksia. (kts. De Georg-Walker & Tyler 2014.)

3 METODOLOGIA

Artikkelissa tarkastellaan esimerkinomaisesti eteläpohjalaisten ikääntyneiden suhtautumista tietoteknologiaan ja digitaalisiin laitteisiin. Aineistot on kerätty @geing Online -hankkeessa, joka on Interreg Botnia Atlantica -ohjelman rahoittama. Hankkeen pääasiallisena tavoitteena on ollut muotoilla ja kehittää ikääntyneille suunniteltu helppokäyttöinen digitaalinen sovellus, jonka avulla he voivat löytää mielekästä tekemistä arkeensa ja osallistua erilaisiin paikallisiin sosiaalisiin toimintoihin. Hankkeen hallinnoijana toimii Åbo Akademin Vaasan yksikkö sekä osatoteuttajina Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Uumajan yliopisto.

Tutkimuksen alkukartoitus- ja testausvaiheiden prosessin kulkua ja tuloksia Etelä-Pohjamaan osalta on raportoitu aiemmin mm. Paavolan ja Perttulan (2019) julkaisussa. Tässä artikkelissa keskitytään eteläpohjalaisten senioreiden ajatuksiin digitaalisista palveluista, tietoteknologiasta ja siihen, miten aiemmat tietoteknologiakokemukset näkyivät heidän mielipiteissään kehiteltävästä sovelluksesta. Artikkelia varten on hyödynnetty erityisesti sovelluksen pilotoinnin ensimmäisen vaiheen testausilanteisiin osallistuneiden senioreiden haastatteluita ja lisäksi joiltain osin myös muuta hankkeen alkukartoitus- ja testausvaiheessa kerättyä aineistoa Etelä-Pohjanmaan osalta (kts. Paavola & Perttula 2019).

Alkukartoitusvaiheen yksi tavoite oli täsmentää sovelluksen ensisijaista kohde-ryhmää, joka hyötyisi sovelluksesta. Alkukartoitusvaiheessa senioreiden ajatukset sovelluksesta vaikuttivat jäsenyvän yhtäältä kiinnostuneeksi ja toisaalta epäileväksi asenteeksi siten, että nuorempien alle 75/80-vuotiaiden hyvät digitaaliset taidot omaavien sekä hieman iäkkäämpien yli 80-vuotiaiden digitaalisuuteen tottumattomien senioreiden näkökulmat sovelluksesta näyttivät kuitenkin eroavan toisistaan. Lisäksi asenteet näyttivät liittyvän monin tavoin senioreiden digitaaliseen osaamiseen, joten niistä kysyttiin tarkemmin ensimmäisen vaiheen testaustilanteisiin osallistuneilta haastateltavilta.

Ensimmäisen vaiheen testaustilanteisiin osallistui yhteensä kymmenen henkilöä, joista haastattelut toteutettiin yhdeksälle henkilölle. Haastattelut toteutettiin testaustilanteiden jälkeen erikseen sovittuna aikana. Haastatelluista viisi oli miestä ja neljä naista. Jokainen haastatelluista oli myös omaishoitaja. Iältään he olivat 73 - 89-vuotiaita.

Useimmat haastatteluun osallistuneet käyttivät jonkinlaista tietoteknologiaa, tavallisimmin tietokonetta, eli he kuuluivat pääsääntöisesti siihen ryhmään senioreita, joilla oli jo valmiiksi jonkinlaisia digitaitoja. Haastatteluun osallistui kuitenkin myös kaksi henkilöä, joilla oli korkeintaan vain vähäistä kokemusta tietoteknologiasta. Jokaisella haastateltavalla oli kännykkä, mutta esimerkiksi älypuhelin oli vain muutamilla. Puhelinta he käyttivät ensi sijassa soittamiseen. Myös taulutietokoneen käytöstä vain harvoilla oli kokemusta ja vain yhdellä se oli aktiivisessa käytössä. Osalle syy osallistua testaustilanteisiin saattoikin olla testaustilanteen tarjoama mahdollisuus kokeilla taulutietokoneen käyttöä.

Kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyttisesti. Analyysin johtoajatuksena oli tarkastella, miten senioreiden arvioihin sovelluksen hyödyllisyydestä vaikuttivat sen sisällöllisen idean ohella myös kunkin seniorin arvot, oma henkilökohtainen digitaalinen osaaminen ja asenne sekä yksilöllinen elämäntilanne ja -olosuhteet. Pääpaino on nimenomaan ikääntyneiden digitaalisten laitteiden käytössä, mutta asennoitumisprofiilit kytketään analyysissä testihenkilöiden ajatuksiin uudesta sovelluksesta teknologiana.

4 TULOKSET - IKÄÄNTYNEIDEN KOLME PROFILIA DIGITAALISIIN LAITTEISIIN SUHTAUTUMISESSA

Haastateltujen digitaalisten laitteiden käyttötavat ja suhtautumisprofiilit sovellukseen olivat varsin yksilöllisiä. Profiilit eivät olleet myöskään täysin puhdaspiirteisiä

vaan pikemmin sekoittuneita, mutta ne jäsennettiin kolmeen erilaiseen asennoitumisprofiliin ja nimettiin artikkelia varten 1) innostuneeksi, 2) epäroiväksi ja 3) epäileväksi asenneulottuvuudeksi, joita tarkastellaan seuraavaksi.

4.1 Innostuneet

Useiden tutkimusten mukaan nuorimmat seniori-ikäluokat käyttävät jo yleisesti digitaalisia laitteita, ja myös työelämäaikaiset tietoteknologian käyttökokemukset ovat yhteydessä tietoteknologian käyttöön ikääntyessä (Suomen virallinen tilasto 2019a; Matthews ym. 2019, 1915 - 1916). Innostuneesti digitaalisiin laitteisiin ja sovellukseen suhtautuvat olivat varsin kokeneita tietoteknologian käyttäjiä. Useimmat olivat käyttäneet tietokoneita jo työelämänsä aikana. Alkukartoituksen perusteella sovellukseen innostuneesti suhtautuvat olivat tavallisesti alle 75 - 80-vuotiaita, mutta testitilanteisiin osallistuneet innostuneet olivat kuitenkin hyvin eri ikäisiä. Nuorin sovellukseen innostuneesti suhtautuva oli 73-vuotias ja vanhin 89 vuotta.

Tietoteknologiaa ja erityisesti tietokonetta innostuneet käyttivät varsin monipuolisesti. Tietokoneella mm. hoidettiin pankkiasioita, luettiin päivän lehtiä, uusittiin reseptejä ja varattiin lääkäriaikoja. Lisäksi tietokoneella saatettiin pelata, pitää päiväkirjaa, kuunnella musiikkia ja katsoa esimerkiksi televisio-ohjelmia. Myös Skypen, WhatsAppin ja Facebookin kaltaiset sovellukset olivat heille tuttuja, vaikkakaan ne eivät olleet kaikilla käytössä.

Innostuneet olivat aktiivisia ja osallistuvia henkilöitä. He vaikuttivat eräänlaisilta edelläkävijäihmisiltä, jotka lähtivät melko ennakkoluulottomasti kokeilemaan uusia asioita. He luottivat kykyynsä omaksua uusia teknologioita ja korostivat asenteen merkitystä uuden oppimisessa. Tietoteknologiaan suhtauduttiin uteliaasti ja digitaalisia laitteita käytettiin jopa innovatiivisesti. Vaikka digitaalisten laitteiden käytössä koettiin joskus haasteita, innostuneilla oli kuitenkin luottamusta selviytymiseensä mahdollisista tietoteknologian käytön pulmista. Lisäksi heillä oli myös verkosto, jonka apuun he saattoivat kääntyä tarvittaessa.

Voikin sanoa, että innostuneilla oli sekä taitoa että itsevarmuutta käyttää tietoteknologiaa. Lisäksi heillä näytti olevan myös tietoteknologian oppimiselle ja tietoteknologisten tietojen ja taitojen päivittämiselle otolliset olosuhteet. Luonnollista oli, että he suhtautuivat myös sovellukseen innostuneesti ja löysivät siitä monenlaista hyötyä ja käyttötarkoituksia. Sovelluksen sisältöä kommentoitiin mielellään ja esitettiin monia ideoita sen kehittämiseksi.

4.2 Epäröivät

Epäröivät olivat käytännössä varsin monisäikeinen ryhmä ikääntyneitä erilaisin tietoteknologisin valmiuksin. Alkukartoitusvaiheessa vaikutti, että epäröiville oli yhteistä varsin vähäinen tietoteknologiaosaaminen. Haastatteluiden perusteella epäröivien joukko näyttäytyi kuitenkin tätä monimuotoisempaan. Osa epäröivästi suhtautuneista eteläpohjalaisista senioreista oli tottuneita tietoteknologian ja digitaalisten laitteiden käyttäjiä, mutta osa oli melko tottumattomia. Muun muassa eräs epäröijistä oli opetellut tietoteknologian käyttöä vasta hieman vanhemmalla iällä naapurinsa ja perheensä kannustamana. Hänen kohdallaan tietoteknologia edesauttoi sosiaalisten siteiden ylläpitämistä kauempana asuviin sukulaisiin ja tuttaviiin. Hän koki tietoteknologian käytön palkitsevana ja hyödyllisenä, mutta arvosti ensi sijassa niitä teknologioita, joita hänellä jo oli käytössä. Toisella haastateltavalla oli melko pitkä kokemus perinteisten tietoteknologisten ohjelmien, kuten sähköpostin, käytöstä, mutta jo iän tuomaa epäröintiä ottaa haltuun uuden järjestelmän toimintalogiikkaa. Kolmas oli varsin osaava tietoteknologian käyttäjä ja perehtynyt erilaisiin teknologioihin, mutta koki taulutietokoneen kosketusnäytön epämukavaksi käyttää. Toisin sanoen silloinkin, kun tietoteknologiataitoja ja jopa innostusta niiden käyttöön oli, haluttiin kuitenkin pitäytyä mielellään tutuissa laitteissa ja sovelluksissa.

Vaikka tietoteknologiaan ja sovellukseen suhtauduttiin periaatteessa myönteisesti ja idea kuulosti heistä hyvältä, omat taidot tai uuteen sovellukseen liittyvät ominaisuudet saattoivat jossain määrin epäilyttää. Niinpä oli havaittavissa empimistä, tulisiko sovellusta kuitenkaan käytettyä. Pidettiin myös tärkeänä, että sovellus on mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä järjestelmä, jollaisena se myös koettiin.

Voisikin sanoa, että epäröijillä oli kyllä taitoa tai intoa, mutta mahdollisesti epävarmuutta tietoteknologian käyttäjänä, puutteita motivaatiossa tai olosuhteissa taidon ylläpitämisessä. Epäröivään ulottuvuuteen voidaan liittää myös senioreiden tietoteknologian käytön ylläpitoon liittyvät huolenaiheet, kuten tietoturvaan, tietoteknologioiden päivittämiseen ja käytön tukeen liittyvät kysymykset, joita osa senioreista pohti. Niinpä hyvä tuki palvelun käyttöön koettiin tärkeäksi.

4.3 Epäilijät

Kolmantena ryhmänä koko alkukartoitusaineistosta voi erotella epäilevästi sovellukseen suhtautuvan asenneulottuvuuden. Alkukartoituksen perusteella epäilevästi suhtautuvilla saattoi olla hyvinkin vahvoja kantoja tietoteknologiaan ja sovellukseen. Kartoitusvaiheessa epäilijät jakautuivat käytännössä kahteen eri ryhmään: Nuoremmilla senioreilla arki oli valmiiksi aktiivista ja sosiaalista, joten he epäilivät tarvettaan erikseen ikääntyneille suunniteltuun sovellukseen. Vanhem-

millä epäilijöillä oli epäilevä asenne kaikkea tietoteknologiaa kohtaan. Koettiin, että digitaaliset laitteet eivät kuulu omaan elämäntapaan ja epäiltiin vahvasti omia mahdollisuuksia oppia sovelluksen käyttöä. Näin ollen sovelluksen osalta koettiin, että on itse joko ”liian vanha” tai ”liian nuori” sovelluksen käyttäjäksi.

Koska testitilanteisiin osallistuneet henkilöt olivat lähtökohtaisesti kiinnostuneita sovelluksesta, kukaan haastatelluista ei täysin selväpiirteisesti kuulunut tähän ryhmään. Kuitenkin osa heistä toi haastattelussa esiin myös tähän kategoriaan liittyviä näkökulmia. Näkökulmat liittyivät ensi sijassa joko omaan vähäiseen tietoteknologia käyttöön tai yleensä ikääntyvän väestön taidollisiin tai elämäntavallisiin valmiuksiin omaksua tietoteknologiaa tai kokeiltavaa sovellusta.

Esimerkiksi kaksi haastatelluista testihenkilöistä ei juurikaan käyttänyt tietoteknologiaa, mutta heidän ystäväpiirissään monilla tuttavilla oli käytössä digitaalisia laitteita, jonka vuoksi he olivat jossain määrin kiinnostuneita taulutietokoneen käytön opettelemisesta ja hankkimisesta, ja kiinnostuivat myös sovelluksesta. Toisaalta etenkin toinen heistä toi haastattelussa esiin myös monia epäilevään asenneulottuvuuteen liittyviä näkökulmia.

Tietoteknologiaan tottumattomuutta perusteltiin omalla taustalla esimerkiksi maanviljelysyhteisössä tai tuotannollisissa, vähän koulutusta vaativissa töissä. Samalla tehtiin eroa nuorempiin senioreihin tai toimistotyöntekijätaustaisiin henkilöihin, joilla koettiin olevan enemmän kokemusta erilaisten digitaalisten laitteiden ja sovellusten käytöstä. Itse testaustilanteessa taulutietokoneen ja sovelluksen käyttö saattoi sujua silti melko sujuvasti. Eli kyse ei aina ollut niinkään taidoista kuin asenteesta tietoteknologiaa ja omia tietoteknologisia taitoja kohtaan.

Myös arvomaailmaa pidettiin esteenä ikääntyneiden digitaalisen sovelluksen laajamittaiselle käytölle: ikääntyvä väestö arvostaa edelleen perinteistä yhteisöllisyyttä ja perinteisiä tapoja pitää yllä sosiaalisia suhteita. Lisäksi haluttiin muistuttaa myös iäkkään väestön pienituloisuudesta: monilla pienituloisilla ikääntyneillä voi olla myös taloudellisesti vaikeuksia hankkia kalliita digitaalisia laitteita ja ylläpitää tietoteknologian edellyttämiä verkkoyhteyksiä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Edellä kuvatut esimerkit tuovat esiin sen, että ikääntyneillä digitaalisten palveluiden kiinnostavuuteen vaikuttavat paitsi ikääntyneen tietoteknologinen kokemus ja taidot, myös motivaatio ja muun lähiyhteisön kiinnostus ja kannustus tietoteknologian käyttöön.

Monet alkukartoitusvaiheessa sovellukseen tutustuneet sekä kaikki testitilanteeseen tulleet haastateltavat olivat kiinnostuneita tietoteknologiasta ja sovelluksesta. Käyttöönotto vaatii kuitenkin otollisia olosuhteita, missä digitaalinen laite tai sovellus vaikuttaa ikääntyvästä kulttuurisesti kiinnostavalta. Ikääntyvä kokee omaksuvansa siihen sisältyvät toiminnot sekä saavansa niistä itselleen hyötyä. Ikääntyneille tietoteknologian käytössä oleellista on usein juuri hyötyaspekti. Tietoteknologiaa käytetään tiettyä oletettua henkilökohtaista hyötyä tai tarvetta varten (Richardson, [viitattu 16.8.2020], 32).

Uusia digitaalisia palveluita kehitettäessä ensisijaista on löytää oikeat kohderyhmät, jotka sekä kiinnostuvat palvelusta että hyötyvät siitä. Palvelun ensisijaisen kohderyhmän tunnistaminen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä. @geing Online-hankkeessa sovelluksen ensisijaiseksi kohderyhmäksi on määritelty kotona asuvat eläkeläiset, jotka kaipaavat sisältöjä arkeensa ja kykenevät osallistumaan erilaisiin sosiaalisiin toimintoihin. Monilla testitilanteeseen osallistuneilla haastateltavilla sekä niillä alkukartoitusvaiheessa sovellukseen tutustuneilla, jotka osoittivat kiinnostusta sovellukseen, oli lähtökohtaisesti hyvä tietoteknologiaosaaminen ja he olivat myös aktiivisia henkilöitä. Kääntöpuolena kuitenkin oli, että osa heistä koki, etteivät he tarvitse ”vielä” ikääntyville suunnattua sovellusta. Teknologiaan tottumattomat suhtautuivat sovellukseen varovaisemmin, vaikka he saattaisivat olla sekä yksilöllisen että yhteiskunnallisen hyödyn kannalta tärkeä kohderyhmä. Tuotekehittelyn näkökulmasta ns. kriittiset henkilöt ovatkin usein avainhenkilöitä, jotka paljastavat tärkeimmät tekijät, joita huomioimalla tuotetta voidaan kehittää. Tällainen oli esimerkiksi aineistosta noussut havainto siitä, että senioreiden kannalta on tärkeää voida käyttää sovelluksia niissä laitteissa, joita heillä jo on. Muun muassa tämä on otettu huomioon sovelluksen kehittämisessä ja testauksessa. Myös hyvin toteutettu senioriystävällinen markkinointi, opastus ja käytöntuki saattavat rohkaista epäröiviä senioreita palvelun käyttäjiksi. Sovelluksen kulttuuriseen kiinnostavuuteen vaikuttaa suurelta osin lopulta myös tuotteen palveluvalikoimaansa ottava käyttäjäorganisaatio: miten kyseinen organisaatio kykenee markkinoimaan sovellusta asiakkailleen sekä niveltämään sen osaksi omaa perustoimintaansa.

LÄHTEET

Damant, J. & Knapp, M. 2015. What are the likely changes in society and technology which will impact upon the ability of older adults to maintain social (extra-familial) networks of support now, in 2025 and in 2040? [Verkkojulkaisu]. London: Government Office for Science. Future of an ageing population: evidence review. [Viitattu 5.5.2020]. Saatavana: <http://eprints.lse.ac.uk/63146/>

Damodaran, L., Olphert, W. & Phipps, S. 2013. Keeping silver surfers on the crest of a wave: older people's ICT learning and support needs. Working with older people 17 (1). doi: 10.1108/13663661311312566

De George-Walker, L. & Tyler, M. A. 2014. Connected older adults: Conceptualising their digital participation. [Verkkolehtiartikkeli]. *Journal of literacy and technology Special edition* 15 (2), 203 - 217. [Viitattu 12.5.2020]. Saatavana: http://www.literacyandtechnology.org/uploads/1/3/6/8/136889/lw_8.pdf

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020 - 2023 - Tavoitteena ikäystävällinen Suomi: Luonnos. 2020. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Kuntaliitto. [Viitattu 21.8.2020]. Saatavana: <https://stm.fi/-/lausunnolla-nytuusi-iakkaiden-ihmisten-palvelujen-laatusuositus-ja-ehdotus-iakkaiden-palveluja-koskevan-lainsaadannon-uudistamisesta>

Leikas, J. 2008. Ikääntyvät, teknologia ja etiikka Näkökulmia ihmisen ja teknologian vuorovaiikutustutkimukseen ja -suunnitteluun. [Verkkojulkaisu]. Espoo: VTT. VTT working papers 110. [Viitattu 15.6.2020]. Saatavana: <https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/working-papers/2008/W110.pdf>

Matthews, K., Nazroo, J. & Marshall, A. 2019. Digital inclusion in later life: Cohort changes in internet use over a ten-year period in England. *Ageing & society* 39 (9), 1914 - 1932. doi: 10.1017/S0144686X18000326

McDonald, L., Starast, A., Tiwari, S. & Lane, M. 2016. Perception of older age and digital participation in rural Queensland. [Verkkolehtiartikkeli]. *Australasian journal of regional studies* 22 (2), 263 - 284. [Viitattu 6.5.2020]. Saatavana: <https://www.anzrsai.org/assets/Uploads/PublicationChapter/AJRS-22.2-pages-263-to-284.pdf>

Olphert, W. & Damodaran, L. 2013. Older people and digital disengagement: A fourth digital divide? *Gerontology* 59 (6), 564 - 570. doi:10.1159/000353630

Paavola, K. & Perttula, K. 2019. Ikääntyneet ja digitaalisuus: Esimerkkinä @geing Online -hanke. Teoksessa S. Päällysho, A. Haasio, S. Saarikoski & S. Uusimäki (toim.): Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2019: Moninaista osaamista. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 32. [Viitattu 16.8.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019121348144>

Reneland-Forsman, L. 2018. 'Borrowed access' - the struggle of older persons for digital participation. *International journal of lifelong education* 37 (3), 333 - 344. doi: 10.1080/02601370.2018.1473516

Richardson, J. Ei päiväystä. I am connected: new approaches to supporting people in later life online. [Verkkojulkaisu]. Center for Aging Better, Good Things Foundation. [Viitattu 16.8.2020]. Saatavana: https://www.goodthingsfoundation.org/sites/default/files/research-publications/cfab_report_v4_0.pdf

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2019a. Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö: Liitetaulukko 11: Internetin käyttö ja käytön useus 2019, %-osuus väestöstä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 19.5.2020]. Saatavana: http://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_tau_011_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2019b. Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö: Liitetaulukko 13: Matkapuhelimen käyttö ja internetin käyttö televisiolla 2019, %-osuus väestöstä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 19.5.2020]. Saatavana: http://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_tau_013_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2019c. Väestön tieto- ja viestintätekniiikan käyttö: Liitetaulukko 15: Internetin käyttötarkoitusten yleisyys 2019, %-osuus väestöstä. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 19.5.2020]. Saatavana: http://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_tau_015_fi.html